

Helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9

Molde 23.1.13 og Kristiansund 24.01.13

Erfaringer med fokus på
- forebygging
- andre løsninger
- faglig og etisk forsvarlighet

- Vernepleier\spes.ped Bente Strømsvåg
- Barnevernspedagog Hilde Husby

§ 9.4 Krav til forebygging

- Kommunen plikter å sørge for at forholdene legges til rette for minst mulig bruk av tvang og makt.
- Kommunen plikter å gi nødvendig opplæring, herunder faglig veiledning og oppfølging i gjennomføring av tiltak etter dette kapitlet.
- Habiliteringstjenestene plikter å bistå kommunene i dette arbeid

§ 9.5. Vilkår for bruk av tvang og makt

Andre løsninger enn tvang og makt skal være prøvd før tiltak etter dette kapitlet settes i verk. Kravet kan bare fravikes i særlige tilfeller, og det skal i så fall gis en begrunnelse

Tvang og makt kan bare brukes når det er faglig og etisk forsvarlig.

Andre løsninger

- Det er en forutsetning at alle tilgjengelige og forsvarlige faglige tilnærminger utnyttes for å unngå tvang og makt
- Utfordringer skal alltid søkes løst ved frivillighet og samarbeid med bruker

Barn og tvang etter kap. 9

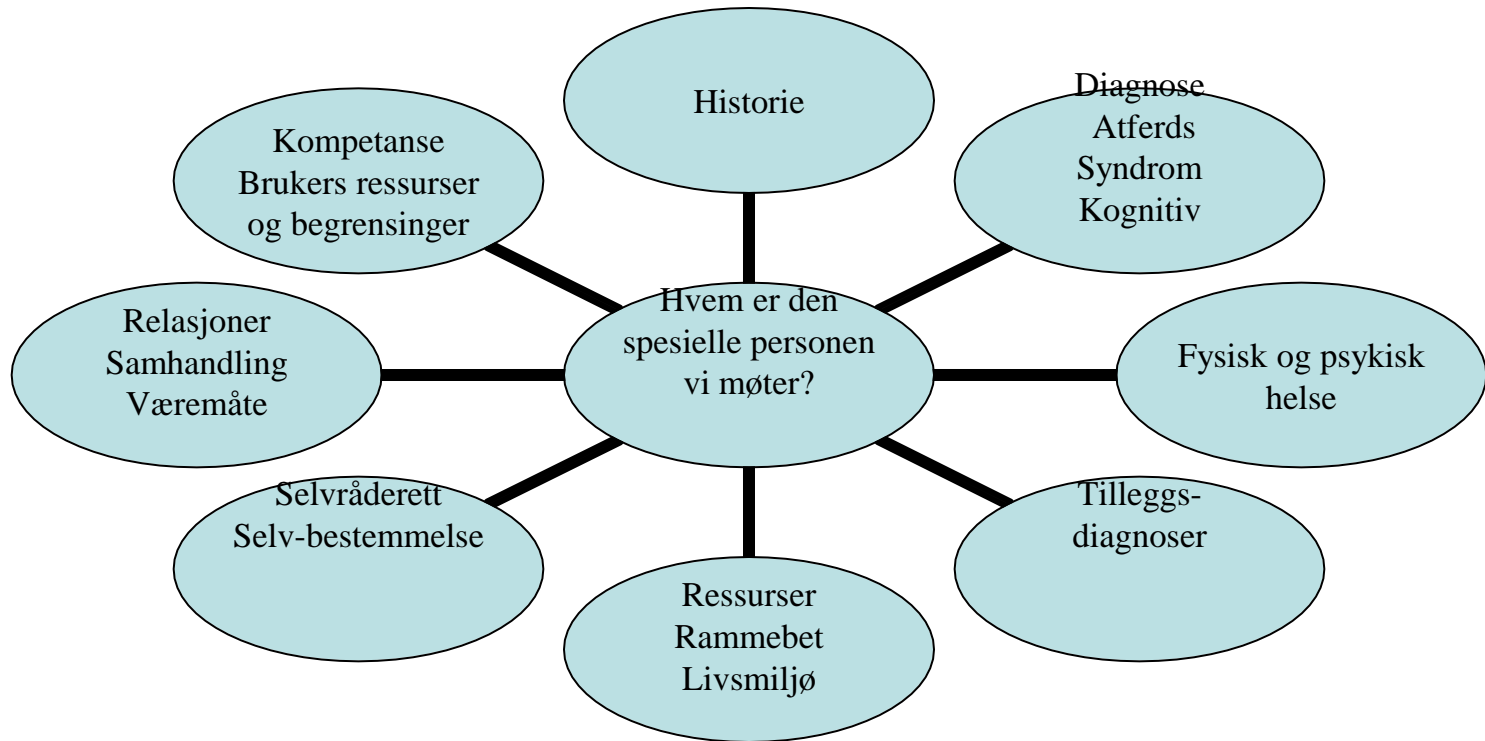
Gjelder tiltak som

- går utover alminnelig barneoppdragelse
- er mer inngripende enn det som følger av vanlig grensesetting
- har et annet preg enn vanlig barneoppdragelse fordi atferden har en annen karakter enn det som er vanlig for barn

Man vurderer hva som er alminnelig ut fra barnets biologiske alder, ikke kognitivt nivå.

Viktig å ha kunnskap om utviklingspsykologi for å forstå reaksjoner.

Helhetlig tilnærming

Forebygging / andre løsninger

- Fokus på faktorer som motvirker risikofaktorene for utvikling av utfordrende atferd eller bidrar til å redusere utfordrende atferd
- Fokus på ulike nivå
 - Organisasjon / system
 - Relasjon
 - Person

Eks. faktorer systemnivå

- Organisering, ledelse, styring - utfordringer
 - tid til refleksjon og planlegging
 - forankring av tiltak på rett nivå
 - tydelig ledelse / ansvars plassering
 - få frem/videreformidle gode eksempler i kommunal praksis
- Kompetanse og kvalifikasjoner - utfordringer
 - ulike behov og ulike livsfaser krever ulik kompetanse
 - tverrfaglig samarbeid
 - Utvikle og vedlikeholde kompetanse

Eks. faktorer individnivå

- Kan personen velge og er det muligheter for det?
- Er det oversiktlig for personen? (dagsplan)
- Kan personen selv kontrollere/påvirke hva som skal skje? (hvor lenge, med hvem)
- Finnes det en plan for motivasjon (forsterkningsarrangement)
- Hvor lenge varer aktiviteter?
- Har vi kjennskap til personens kognitive kapasitet?
- Oversikt over behov, interesser personen har?
- Har vi alternative løsninger for å unngå å eskalere en oppstått konflikt:
 - Unngå krav, fjerne triggere, plassering (intimsone), kommunikasjon, kroppsspråk

Andre løsninger enn tvang –

- Utrede mulige årsaksfaktorer til mistriivsel og utfordrende atferd
 - somatiske eller nevrologiske faktorer
 - psykisk lidelse
 - samværsformer
 - lavgradig subjektiv livskvalitet / mistriivsel
 - kombinasjoner av disse
- Bidra til økt forståelse for funksjonshemningen og konsekvenser den kan gi gjennom å
 - Utrede/avklare diagnose
 - avklare funksjoner og funksjonsutfall for å tilpasse tjenester
 - skape en forståelse av hva det innebærer å ha en kognitiv funksjonshemning, for den enkelte
- Tiltak
 - Behandle sykdom, lindre smerte etc
 - Språk- og kommunikasjonsopplæring
 - Støttesamtaler, psykoedukasjon
 - Miljøtilrettelegging
 - Atferdsregulering
 - Medikamentell behandling/endring

Eksempel på tilstander som kan gi utslag i endret atferd

- Lærevansker
- Dårlig syn / øyesykdommer
- Hørselstap
- Forstoppelse
- Ryggproblemer
- Dårlig matstell - leder til ernæringsproblemer eller anemi
- Bivirkninger av medikasjon
- Søvnapne / mangel på søvn
- Menopause
- Osteoporose
- Urinveisinfeksjoner
- Endringer i kne- eller hoftedeled
- Psykiske lidelser som for eksempel depresjon
- Hypothyrose
- Diabetes
- Kreft
- Demens
- Nylig tap/sorg eller signifikante endringer
- Epilepsi

Hjerte/karproblematikk, særlig hvis det ikke er oppdaget tidligere i livet

Tilrettelegging ut fra en felles forståelse av målpersonen

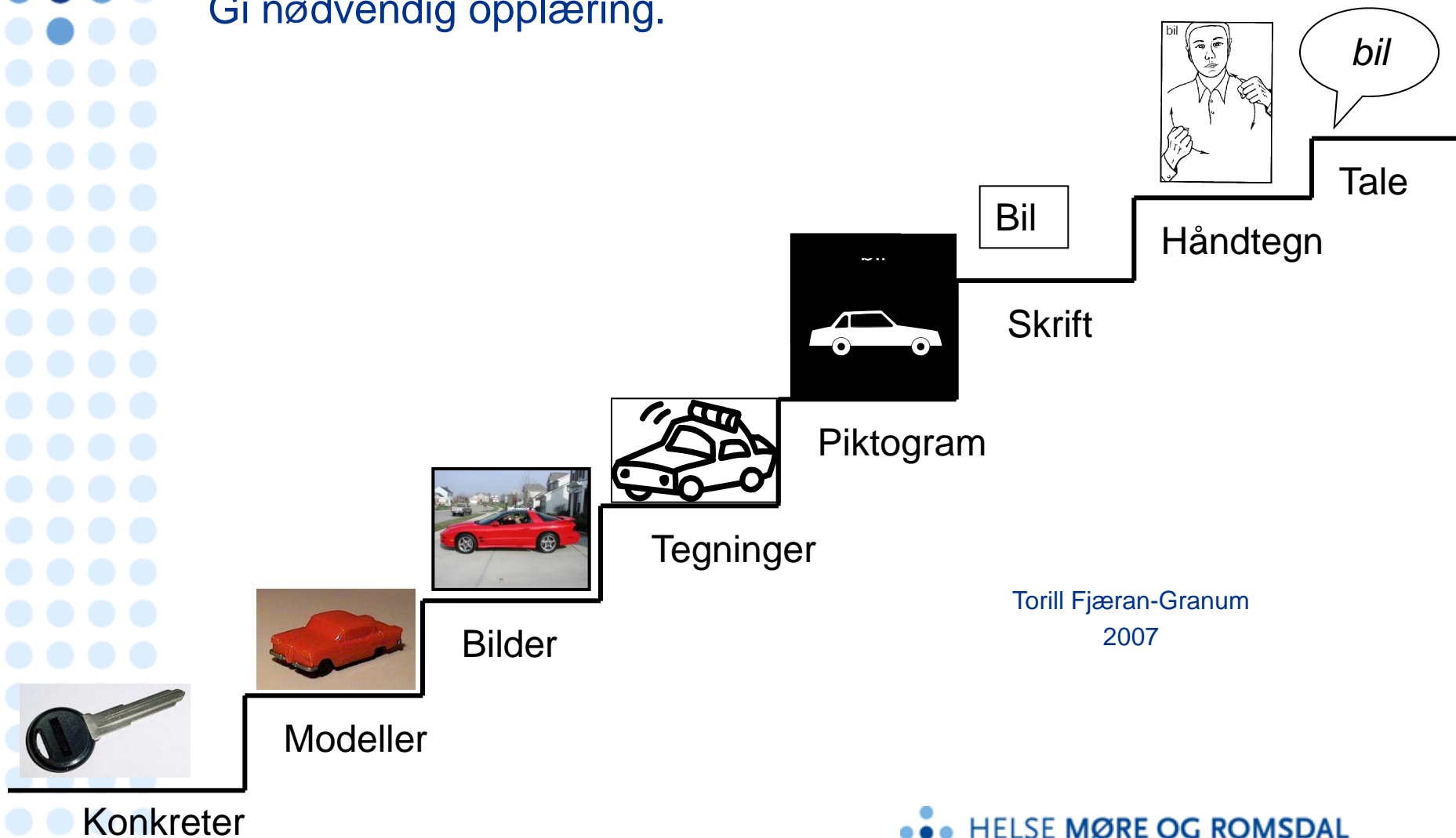
Grunnlagsmateriale:

- Testresultat
- Medisinske undersøkelser (diagnoser)
- Observasjoner i ulike miljø/situasjoner
- Strukturert kartlegging / registrering
- Erfaringer
- Analyse

Felles forståelse

- Kommunikasjon
- Hukommelse
- Persepsjon og latenstid
- Læring
- Følelser/temperament
- Motorikk
- Interesser: hobbyer, sosiale, egenakt.
- Medisinske forhold.
- Sosial fungering.
- Variasjon i dagsform.
- Rutiner for samvær.
- Fysisk tilrettelegging.

Kartlegge kommunikativ kompetanse og muligheter.
Gi nødvendig opplæring.

Kommunikasjon, felles forståelse

PROBLEM : Personalet tror de gjør det som står på planen.
SiwA mener at de IKKE følger planen.

HVORDAN KAN DET BLI SÅNN ?

Jo! På planen står det "rydde soverommet." SiwA og personalet har forskjellige tanker om hva det betyr.

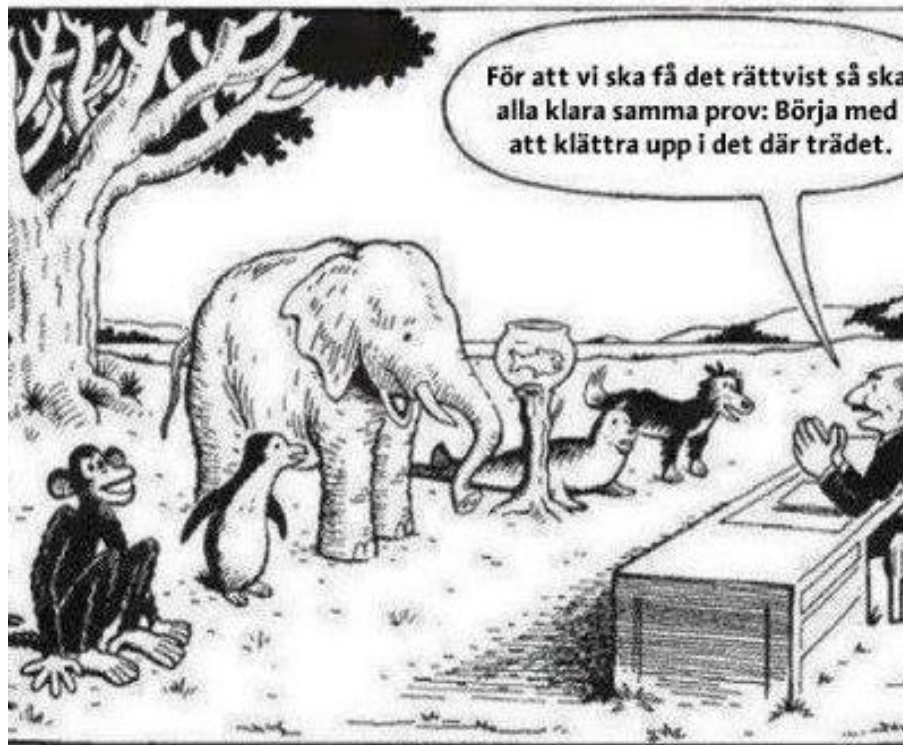
Selvbestemmelse

- Personer med utviklingshemning har en lang historie der de blir bestemt for
- Å ta valg, ta ansvar for egne beslutninger og konsekvensene av dem, krever evne til å overskue situasjonen, til å veie alternativer opp mot hverandre og til å forstå kortsiktige og langsiktige konsekvenser.
- Egne valg mht store beslutninger
- Egne valg mht små beslutninger
- Opplevelse av kontroll og forutsigbarhet

Selvbestemmelse

- Hva kreves for å kunne foreta valg? / Hvordan kan en kvalifisere seg til å foreta valg?
- Har mennesker med kognitiv svikt lov til å foreta valg med negative konsekvenser?
- Hvem definerer det riktige valget? Hvem forvalter sannheten?
- Vår fortolkning av tjenestemottakerens atferd får ofte konsekvenser for valgene som blir tatt.
- Hva tenker vi om ressurser vs begrensninger hos mennesker med utviklingshemning?

Andre løsninger?

Faglig forsvarlighet

- Forskning og evidensbasert
- Ikke bare vanlig oppdragelse, men det er et fagfelt.
- Målarbeid – habiliteringsplan og individuell plan
- Krav til kartlegging og analyse
- Krav til metode og tiltak
- Registrering og evaluering

Etisk forsvarlighet

- Grad av frihetsinnskrenkning
- Grad av ubehag eller belastning
- Grad av fysisk makt som er nødvendig
- Tiltakets varighet
- Hvor uvanlig tiltaket er
- Hvilken situasjon tiltaket benyttes i

Status - utfordringer 2013

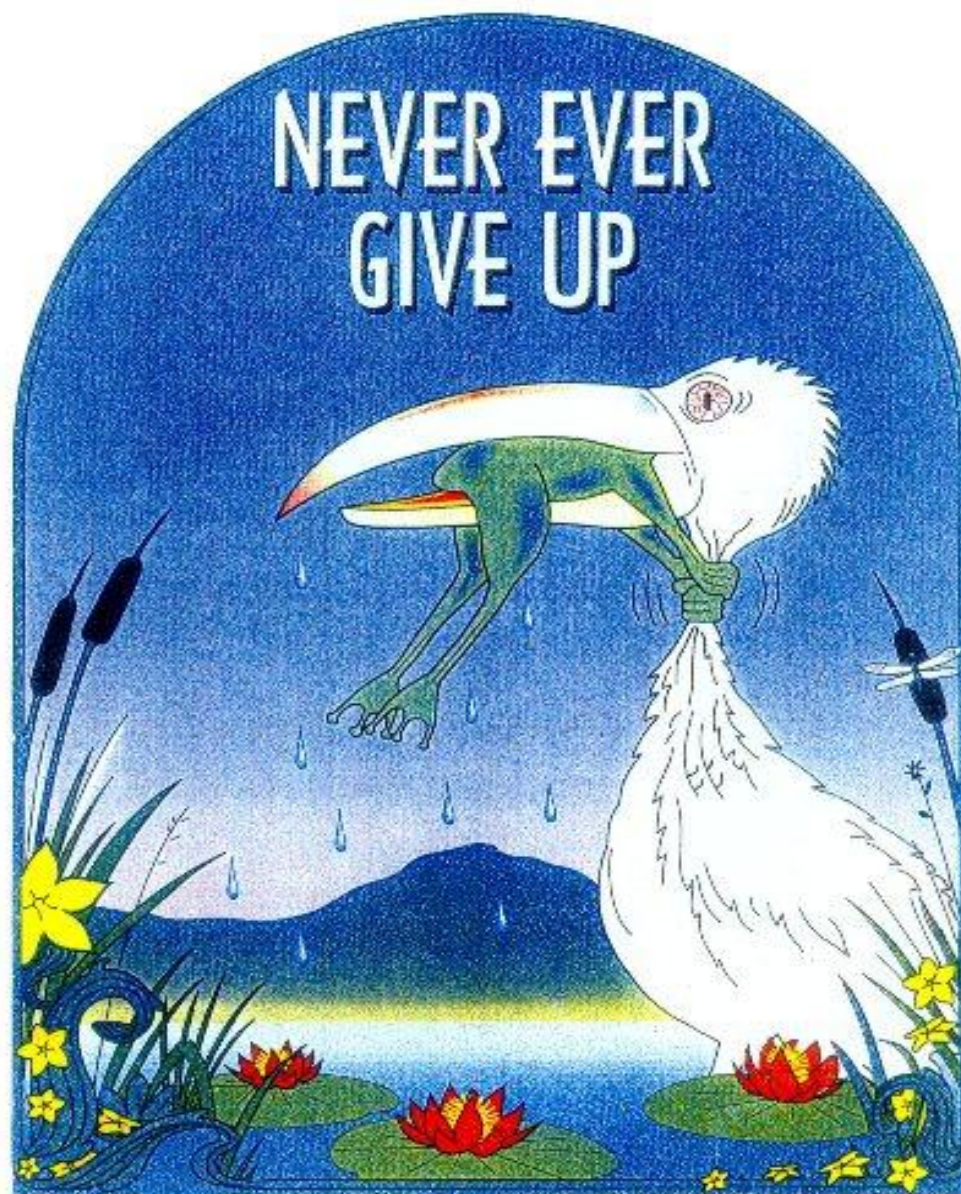
- Barnehabiliteringen.
 - Vi jobber med noen få tvangssaker som blant annet består utfordrene adferd, regulering, holding, bruk av belter, senger med høye karmmer
- Voksenhabiliteringen
 - Jevnt tilsig av saker, mange ender ikke med tvangsvedtak. Personer med lett utviklingshemning en utfordring. Ønske om tiltak som grenser opp mot administrativ frihetsberøvelse.

Eks. på E-læringskurs

- www.naku.no
 - Helseoppfølging
 - Pasient- og brukerrettighetsloven kap 4A
- www.helsekompetanse.no/sor
 - Arbeid i andres hjem
 - Betydningen av fritid, kultur og venner
 - Utfordrende atferd
 - Psykiske lidelser
 - Inkludering og deltagelse
 - Ingen hemmeligheter
 - Tenkerommet (kommer snart)

Aktuelle fagsider på nettet

- www.naku.no
- www.samordningsraadet.no
- www.helsekompetanse.no
- www.aldringoghelse.no
- <http://www.habilitering.no/>
- <http://www.ks.no/Portaler/Samarbeid-for-etisk-kompetanseheving/>

ØRE OG ROMSDAL